

PROGRESUL

Abonamentul:

Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.

Foae socială-culturală. Apare în fiecare Sîmbătă.

Redacția și Administrația Nr. 817.
Telefon Nr. 29.

Rosaliile.

La 50 de zile dupe ieșirea Izrailitenilor din Egipt s'a întâmplat darea legii pe Muntele Sinaî. Întru amintirea acestui eveniment jidovii aduceau la templu pîrga rodurilor, în semn de mulțumire lui Dumnezeu pentru darul și binefacerile revărsate asupra popoului. Evreii din vechime își înfrumșeau casele și sinagoga cu flori și ramuri verzi, ca pentru aducerea aminte că legea s'a dat în vremea cînd plaiurile de lingă Muntele Sinaî toate erau înverzite și cîmpul înflorit, aducîndu-și aminte de petrecerea lor în pustia de lingă Marea-roșie, unde locuiau în colibi de frunze și de ramuri verzi.

Biserica creștină prăznuște și ea, în ziua a cincizecia dela Înviere, *Serbătoarea Cincizecimii*, sau *Penticosti* cum i-se mai zice, întru aducerea aminte de pogorîrea Duhului sfînt peste apostoli. Se mai numește și *Ziua Duhului sfînt*, *Ziua Preasfintei Treimi*, și cum această zi mare cade pe vremea înfloririi trandafirilor, i-se mai zice și Rosalii (dela *rosa*).

Serbătoarea cincizecimii datează la creștinii de pe vremea apostolilor, cînd adunați

fiind la un loc, s'a pogorît Duhul sfînt în limbă de foc asupra lor. Și cum „Duhul curățește pe om și-l sfințește“, astfel apostolul Petru din mulțimea „cu străine graiuri cu străine învățătură“ ce se adunase în jurul casei unde erau apostolii, a zmulș, prin puterea cuvîntului, inspirat de Duhul sfînt, 3 mii de convertiți cu cari a întemeiat cea dintîi comună creștină.

Obiceiul creștinilor de a-și împodobi casele și biserica cu ramuri verzi de tei, sau nuc, cu erburi și cu flori, este luat, cum face pomenire despre aceasta însuși Ioan-gură-de aur, dela Izrailiteni. Astăzi i-s'a dat însemnătatea simbolică: înfrumșetarea vieții lăuntrice a creștinilor. În Cazan (pag. 85) se zice în stil bisericesc „De n'ai duh sfînt, pe Dumnezeu încă nu-l ai; să avem pe Dumnezeu în sufletele și în inimile noastre“. Cu alte cuvinte, s'arbatătoarea Rosaliilor este a se socoti ca o prăznuire a minții, a sufletului curat.

A ne opri numai la bolborisirea psalmilor și la trăgănarea sălbatică a irmosului, la ieșirea cu „litia“, îmbrăcați în haine scumpe, fără a profita de adevărata înrîurire a serbătorilor de peste an, înseamnă a nesocoti

religia biblică spirituală, înseamnă că nici după două mii de ani nu am ajuns la înțelegerea voinții lui Dumnezeu, talmăcită prin nesfîrșitul număr de cărturarî bisericești, cari se luptă de veacuri pentru scăparea omnirii din ghiarele prostiei, ce tot prostie rămîne și cînd îi zicem pe nume: *bigotism*. Mai ales biet poporul nostru românesc, se știe că e stăpînit, prin puterea tradiției, de bigotismul ucigător, care nu lasă să străbată adevărata religiositate, nici în straturile cărturarilor, cari nici ei nu-și pot da seama de adevărata misiune a bisericii lui Christos, ci se închină și ei automatic la catapetasma aurită a casei de rugăciuni, fără a se gîndi la însemnătatea serbătorilor, ce ar fi să constituie temelia moralizatoare, prilejul de a-și îndeplini altarul chemarea, ce culminează în a vărsa lumină asupra masselor, nu în a-și dezmerda credincioșii cu cîntarea mehanică a evangheliei.

Pe scurt serbătoarea Rosaliilor are cel mai sublim țel în educația popoului, prilejuind înălțarea virtuții prin întărirea minții. Eată simbolul înfrumșetării omului. Vorba poetului: Frumos e omul, Doamne, cînd mintea e regină!...

Gheorghe Jianu.

FOILETON.

Prietenul meu Costea.

Înalt și plin la trup, cu obraji rotunji și rumeni, cu ochii mari și vioi, cu mustața galbănă'n spic, totdeauna cu zimbeul pe buze, inimos și plin de voe bună, neistovit aît la masa de lucru, cît și la petreceri, el ne înviora pe toți cînd se ivia 'n mijlocul nostru.

Așa a fost un lung șir de ani de-a rîndul, ear acum, om de abia patruzecișinouă de ani, gîrbov ca un moșneag, cu fața sbîrcită și galbenă-verzue, cu ochii slînși și îniundați în cap, netuns și neras, cu mustața căzută peste buzele veștede, ursuz și răutăcios, el își ceruse trecerea la pensune și-și tira cu chin cu vai zilele de azi pe mine.

Avea pensune frumoasă, ședea 'n casa lui proprie, lua dela alte case chirie de peste 3000 lei pe an, era singur și tot se teme, că n'o să aibă din ce să trăiască, încît din om cu mîna largă se făcuse sgrîcit și cămătar nemilos.

„Bine, ce ai?“ — I-am întrebat într'una din zile.
„Nu mă 'ntreba ce am, ci ce nu am, — răspunse el rîstîndu-se la mine. — Toate le am. Nu e doctor mai de seamă, pe care nu l-am consultat. Toți îmi spun, că așa fi sănătos tun, dar am căzut în o slăbiciune generală și sînt de o nervositate excesivă fiindcă nu mă hrănesc. Eu simt însă, că nu-mi funcționează bine nici inima, nici plămîni, nici ficatul, nici rînichii, și dacă nu sufăr de diabet,

am cancer. Văzîndu-mă însă neurastenic, ei nu-mi spun adevărul, ci mă țin cu minciuna dîndu-mi mereu zor să mă hrănesc.“

„Hrănește-te!“ — am stăruit eu.

„Cum să mă hrănesc, dacă stomacul nu-mi primește nimic!? — a răspuns el. — Acru nu, dulce nu, sărat nu, pipărat nu, carne nu, pește nu, zăvatură nu, făinoase nu, băuturi Doamne ferește! Cum trăiesc eu? Nițel cite nițel lapte ori iaurt, un ou fierț, ceva compot, o felie de pine prăjită — și-o duc așa cum mă vezi, mai mult iazmă decît om, dacă mă culc de vreme și mă scol la timp, dar tot nedormit, căci somul meu nu e somn, ci lungă sbatere 'n culcuș.“

Ochii lui se umplură de o vâpae pătimașă.

„Nu mai merge, — urmă îndîrjit. Muncești întins, suferi și rabzi, înduri cele mai grele dureri și mergi înainte cînd știi, că ai din cînd în cînd, drept compensațiune, și cite-o plăcere ori ai de dragul cui s'o faci. Da ce să fac însă eu, care n'am pe nimeni și nu mai pot să-mi permit nici o plăcere!? Sînt acum vre-o două săptămîni de zile, — urmă el, — am găsît, așa trecînd pe stradă, niște scrumbii de toată frumusețea. Am luat una. Aît, una singură, și am dat-o să mi-o puie la grătar. Am băut la ea două păhare de vin negru, nu mai mult. Ei bine, timp de opt zile n'am mai fost om. Credeam, că scap în cele din urmă și mi-am făcut și testamentul; eată însă, că ear îmi porț ciolanele de ici pînă colo. Nu e alt leac decît să-i pun eu capăt.“

Acesta e gîndul statornic al neurastenicilor,

și-i dedeam în tăinicia cugetului meu dreptate. Boala „incurabilă“ așa ori așa tot la moarte duce.

„De! — îmi zise peste cîva timp d-rul Cleană, prietenul nostru, care îl căuta. Ce să-i faci!? Sînt nopțile petrecute 'n plăceri, lipsa de măsură în băutură și în mîncare, e mai ales abuzul de medicamente ceea-ce i-a ruinat aparatul de digestiune și se înțelege, că toate scîrțîie, dacă nu se poate hrăni. Ar trebui să se supună timp mai îndelungat la un regim aspru, dacă e vorba să se înfiripeze. Îndată însă ce se simte întrucîva mai bine, ear mîncîcă, ceiace pentru dînsul e otravă și pierde într'un ceas ceiace a cîștigat într'o lună de zile, ba ajunge mai rău decum a fost. Ar trebui să aibă pe cineva, care-i poartă de grijă, îl ține de scurt și-l stăpînește. Așa de capul lui are să se prăpădiască mai curînd ori mai tîrziu.“

„De! — ce să-i faci? — ziceam și eu.

Era primăvara, o zi de mare frumusețe, cînd ear l-am întîlnit pe Costea.

„Cum o mai duci?“ — I-am întrebat.

„Aoleu! aoleu! — mi-a răspuns el. Au mai căzut și altele pe capul meu.“

El îmi spuse, că, împrumutînd pe Nădescu, unul dintre preteni noștri, cu patru sute de lei, pe care acesta nu i-a plătit la timp, a fost nevoit să se judece cu el. Nădescu a murit însă'n timpul procesului și abia văduvei lui a ajuns să-i pună secevestru.

„Uite, — îmi zise, — așa se 'ncurcă omul! A rămas femea cu doi copii, un băet de vreo zece ani și o fetiță de vreo șase, mare frumuseță

Suferința.

Milton, care a suferit multe în viața sa, obicinuita a zice: *Celce știe suferi mai bine, acela va lucra mai bine.*

Mulți dintre bărbații cei mai mari și-au împlinit datorința suferind și având greutăți detotfelul. Ei au trebuit să înnoate contra valurilor vieții, și au ajuns la țarm numai ca să moară pe el. Și-au împlinit datorința, și au murit mulțumiți. Dar moartea nu are putere asupra unor astfel de bărbați. Memoria lor sfântă trăește pentru a ne curăți și a ne binecuvînta pe noi ceice trăim.

Viața este pentru noi toți suferință. Dar nu liniștea și fericirea, ci ispita și greutatea dă farmec vieții și desvoltă în om ce e bun. Nenorocirea este proba pentru caracterul omului. Precum unele ierburî dau mirosul lor cel mai plăcut numai după ce le sfărmi și le pisezi, așa și multe inimi numai zdrobite de nenorocire dau pe față cele mai bune însușiri ale lor. Și precum nu este binecuvîntare, care să nu poată deveni blestem, totașa nu există nenorocire, în care să nu zacă ceva bun.

Fericirea desvirșită nu este pe pămînt. Și dacă ar fi, omului i-s'ar urî curînd de ea. Chiar și în viața indivizilor preamultă fericire le strică moralitatea și le pricinuește suferințe, orî deșteaptă invidie și clevetire din partea altora. *Suferința se ține așa de strîns de fericire, ca umbra de lumină, ca amărăciunea de dulceață, ca osteneala de recreare.* Nu poate simți omul pe una fără de ceialaltă. Este lucru nebarbătesc a zice, că simți numai nefericirea, nu și fericirea. Fiecare zi, fiecare oră, ce o petrecem ne-turburați în bine, este o fericire.

Nu mai prin suferința se scoate la ivală ce e mai bun în om. Suferința deșteaptă și coace în om cele mai adînci cugetări și fapte. Dacă luăm fericirea ca țintă a vieții, atunci suferința e singurul drum pe care o putem ajunge. Deaceia descrie apostolul Pavel atît de frumos viața creștinească: bicuit și tot nu omorît, trist și totuși totdeuna voios, sărac și totuși pe mulți îmbogățînd, neavînd nimic și totuși avînd tot. Cel mai mare dintre fii oamenilor, Mintuitorul lumii, Isus, n'a fost niciodată mai

mare ca atunci, cînd cu moartea sa a petcutluit doctrinele propoveduite. Vestitul compositor Mozart a scris marile sale opere și Requiemul său, fiind greu bolnav și strivit de datoriî. Beethoven și-a scris grandioasele sale compoziții între mari necazuri, fiind în luptă continuă cu cele mai mici pretenții ale vieții.

Suferința e numai o binecuvîntare deghizată. Ea e amară, dar totdeuna sănătoasă. Numai ea ne învață să fim stăruitori și tari. Suferința este școala virtuții. Ea nobilitază pe om, și împedecă păcatul. *Nimenea nu este mai nefericit decît celce n'a întimpinat nicio nenorocire.* Viața și succesul încă nu fac pe om fericit. Nu arareori cel mai nefericit a gustat adevărata fericire. De aceia ne învață și scriptura cu tot dreptul: *Dacă viața noastră a fost prețioasă, atunci ea a fost osteneală și muncă.*

Petrache.

Insemnătatea noilor cercetări din Palestina pentru Biblie.

Preotul S. R. Driver a edat o cărtică cu titlul „Modern research as illustrating the bible”, în care se cuprinde o dare de seamă de progrese făcute pe urma săpăturilor în Palestina și în țerile ce au stat în legătură cu ea. Aceste cercetări dovedesc legătura dintre civilizația Evreilor și a popoarelor cari îi înconjurau. S'a constatat, că Cirus regele Persilor, n'a desprețuit zeii Babilonului, cum zice Ieremia; că între Codul lui Hammurabi și al Evreilor a trebuit să fie o legătură; că locuitorii cananienii ai Palestinei sute de ani au stat sub îniriurirea Babiloniei. Din corespondența de pe anul 1400 nainte de Christos (din vremea nainte de Moise), desgropată în Egipt la Tell-el-Amarna, se vede că pe atunci Palestina și țerile vecine erau provincii egiptene și că guvernatorii egipteni ședeau în orașele de căpetenie ale acestor provincii și corespondau cu regele Egiptului în limba babiloniană.

Prin Cananienii au pătruns tradițiile și credințele Babilonienilor, pe cari le aflăm în capetele cele mai vechi din Genesis (cartea facerii). Totaceste cercetări au scos la ivală, că locuitorii Palestinei dinnainte de așezarea Izraeliților erau deapropoe înrudiți cu aceștia și vorbeau aproape aceiași limbă.

Cea mai veche inscripție despre „Izrael” este de pe vremea faraonului *Merneptah* (pe la 1234—1214 sau 1225—1215 nainte de Christos). Probabil acesta este faraonul sub care Izraelitenii au ieșit din Egipt, și care să se fi înecat în

Marea Roșie, penitru că nu i-se dă de urmă între sarcophagele antecesorilor și urmașilor lui.

Din altă inscripție se poate deduce, că în vremea Izraelitenii se aflau în Egipt, o parte din urmașii lui Iacob se aflau în Palestina. E posibil să fie rămas acolo, cînd familia lui Iacob a imigrat în Egipt, oră s'au întors din Egipt după ce a trecut foametea.

Săpăturile nu arată vr'o trecere bruscă dela cultura cananită la cea izraeliteană, ci trecerea e treptată. N'a fost o nimicire a Cananienilor, cum s'ar părea din cartea lui Iosua, ci predominarea Izraelitenilor în Canaan s'a făcut treptat. În multe locuri Cananienii au trăit alături de Izraeliți.

IGIENĂ.

Despre beuturi.

Mustul de mere și pere se face și la noi în cîteva părți muntoase. Trebuie încurajată această beutură igienică, precum vedem că și în alte state se încurajază. Așa d. e. în Ardeal s'au dat ordine și instrucțiuni, cum să se prepare vinul de mere și cum să se instaleze mori de fructe în acest scop. Mustul de mere, ce se distribuie pe la Penteleu sau pe la băile Pucioasa, are un gust intermediar între limonadă și între vin. Prin părțile cu multe fructe, pomaturi și pere, din Stîria și Tirol, se consumă asemenea cidru în cantități mari, încît substituie oarecum lipsa de vin. Te doare inima, cînd vezi în ani roditori dîndu-se aceste fructe la porci și vite cornute și nu se folosesc mai rațional. Fac mulți și poame uscate la soare din ele, dar mulți le risipesc fără socoteală. Și în Rusia se face „kwas” nu numai la fel cu braga noastră, ci și din mere și alte asemenea fructe, numit kwas de Bavaria. N'ar strica să imităm și noi asemenea exemplu într'o măsură mai mare. Cred însă, că și în Rusia se consumă mai mult de poporul de jos de prin orașe, ear nu la țară. Mustul, fie și de vin, ca beutură în fermentațiune face rău stomacului, dacă se consumă în cantitate prea mare, producînd colică etc.

Braga la țară nu se consumă. Țăranului i-se pare un lux a da 5 bani pe această beutură, chiar fiind recoroitoare și făcută bine, cu apă curată, cu ghiață nu dea dreptul în ea, fiind destul de igienică. Sint oameni, cari nedeprînși de mici cu braga, au oroare de ea. Carmen Sylva, în descrierea Bucureștilor, o numește beutură oribilă. Unii ofițeri cred, că bragă ar trebui desființată, nu atîta pentru bragă, cît pentru acedelele lor, cu cari se strică dinții copiilor de prin școale. Nici controlul bragăilor și vinzătorilor de limonade nu este destul de sever. Ghiață, chiar și necurată, pun de-a dreptul în cana cu beutură. Chiar la facerea ei trebuie să ne convingem, că apa întrebuintată este curată, penitru că odată făcută, este turbure dela sine, încît nu se mai poate controla curățenia ei. Prin ferberea apei cu meul

de copii, mai ales fetița. Lasă că n'am ce să iau dela dînsa, dar plînge, Domniule, plînge de te scoate din sărite. Am zis eu totdeuna, că n'are să se căsătoriască omul cită vreme nu poate să-și asigureze, vie orî și ce, soția și copii. Cum rămîne acum femeea aceia? Copii lui cum rămîn!? Așa-i, că sint belea pe capetele noastre! urmă el năcăjit. Greu i-o fi fost să moară; dar ce sint eu vinovat!? Am eu nutră de om, care aleargă să-și reguleze actele, ca să-și capete pensioara ce le-a rămas!? Gîfî urcînd scările și tot trebuie s'o fac, căci numai așa pot să-mi iau banii.

„Multă alergătură nu e”, întimpina eu.

„Aș! — e incurcătura mare, — grăi dînsul. Abia sint acum vre-o trei ani decînd s'a cununat cu ea, ca să-și legitimeze copii, și ea nici nu are drept la pensiuie, dar li-se cuvîne copiilor și-o scot, dacă mai trăesc. Ba li-se mai cuvîne și ceva moștenire dela o mătușă a lui, și nu mă las pînă ce nu li-o scot. Li-o scot, dacă trăesc.”

Dacă trăește!?

Ca să trăiască însă omul trebuie să-și păziască sănătatea.

Cîteva zile 'n urmă însă el ear zăcea sbătîndu-se între moarte și viață.

Nu era deastădată vre-o scrumbie dată la grătar ceiace-l repusesse, dar deduse peste niște trandafiri ce-ți luau vederile, eară trandafirii n'au nici o noimă fără de ardei și fără de pelinaș.

Biata de văduvă, care numai în bunăvoința lui se mai răsima, a alergat cuprînsă de spaimă la bolnav și-a stat zi și noapte la căpătiul lui,

căci e grozav lucru să fi bolnav și să n'ai pe nimeni, care să-ți stee la căpătiul patului.

Linica, fetița, nu putea să rămîie singură acasă. Stetea și dînsa cu mama ei: mai aducea un pahar de apă, mai purta papucii bolnavului, mai muta un scaun de ici pînă acolo.

Mitică, băiatul, venia și el cînd se 'ntorcea dela școală și făcea cîteo treabă, — căra un braț de lemne, aducea cîteceva dela băcănie orî dela farmacie.

Lărgime era în casa lui Costea destulă pentru toți, ear de supărat nu-l supărau, căci vorbeau pe șoptite, umblau în virful degetelor și se uitau în ochii lui, ca să-și ghiciască gîndurile.

Într'una din zile văduva trecuse la bucătărie, ca să prepare un ceaf de muștel și Costea era singur cu Linica, fetița, care ședea într'un colț, lingă ușă, unde nu putea s'o vadă.

„Fetișo, — îi zise el încet, șezi colea pe scaun, la picioarele patului.”

„De ce?” întrebă copila.

„Ca să te vad?” răspunse el.

„De ce să mă vezi?” întrebă ear dînsa.

„Fiindecă ești dragă”, îi zise el.

Puiul de femece se așeză pe scaun și rămase uitîndu-se cu ochii ei mari în ochii lui obosiți.

Costea se uită cîva timp la ea, apoi îi făcu semn să vie la dînsul.

Îi treceau fiori reci și ochii i-se umeziră gîndindu-se la durerea de a muri cînd lași în urma ta asemenea copil.

„Nu, — își zise, — să nu te însori. Copii să n'ai cînd ști, că poți să mori și că pot să-ți moară, ceiace e și mai grozav.”

El o mîngie apoi și-o sărută cu sîială parc'ar fi făcînd un lucru neiertat — în vremece ea se alipi de dînsul.”

Peste cîteva zile s'a înfiripat Costea și ear a rămas în casa lui largă și luminoasă singur cum trăise toată viața lui.

Se simțea acum mai bine, dar îi era urît și casa îi suna a pustiu.

„Bietul de Nădescu! — își zicea din cînd în cînd. Ce grea trebuie să-i fi fost lui moartea!”

Peste vre-o trei săptămîni a plecat în urma stăruințelor lui Cleană la Slănic, dar nu singur. Nu putea un om ca dînsul să se avînte în lume așa singur: trebuia să fie cineva, care îi poartă de grijă, îi cîntă la ureche, îi mîngie vederea și-î ține de urît. A luat-o dar și pe Linica dimpreună cu mama ei, care îi știa atît de bine toate tabieturile și se uita la el ca la mintuitorul ei și-al copiilor ei.

Toamna, cînd l-am întilnit ear, am rămas zăpăcit în fața lui.

Nu mai era, ce-i drept, ca odinioară, plin la trup, cu obrăji rotunji și rumeni, dar ochii ear îi erau vioi, zîmbetul ear se ivise pe buzele lui, el ear se făcuse omul inimos de odinioară.

„Stai și te uită și nu mai ști ce să zici, — grăi dînsul. M'am însurat; am intrat la stăpîn: aspră, dar bună stăpînire.”

„Minerva.”

Ioan Slavici.

măcinat, apa se curăță de microorganism; răirea cu ghiță însă trebuie făcută în vase duble, concentrice, unul umplut cu ghiță, iar celălalt cu bragă.

În Transilvania nici măcar pe orașe nu cunosc românii braga. În Moldova, la țară, sub numirea brahă se înțelege rămașițele dela velniți ce le mănincă vitele; nici în județele dunărene nu este bragă la țară, deși sunt vecini cu Bulgarii, pe care Eminescu îi numește bragagii. În Ardeal (special în țara Birsei) se bea olăghină, pe care o fac țărani din țărițe de grâu, coajă de pine arsă, apă, 2 lămiți, lăsind-o să fermenteze într-o casă caldă sau pe cuptor; iar după ce a fermentat, se strecoară, și astfel se bea vara ca beutură recoltătoare. Sașii încă fac un asemenea fel de beutură.

Un soi de bere fac fiicăii în Ardeal, în părțile Năsăudului, din orz. Dela a doua zi de Crăciun până la Sft. Ion, închiriază o casă, au chelar și în fiecare sară merg mamele cu fetele contribuind și ele cu puț și colacel. Aceasta e un fel de borș semănând mai mult cu braga decât cu berea.

Dr. Gheorghe Crăiniceanu.

Economie.

„Solidaritatea“

asociațiune de institute financiare ca însoțire în Sibiu.

Direcțiunea asociațiunii de institute financiare române „Solidaritatea“, în ședința sa ținută la 20 I. c. în Sibiu, a decis să propună adunării generale și băncilor, că pe viitor să nu sprijinească înființarea de institute, care se fac cu scopul de-a servi interesele personale și nu sunt înființate din adevărată necesitate economică. S'a dovedit, că astfel de bănci micuțe nu fac servicii economice poporului nostru, din lipsă de capitale proprii și credit, iar pentru a suporta spesele de administrație, dividendă, tantiemă, — exploatează poporul cu procente mari. Se propune, că astfel de bănci să fusioneze și din 2-3 micuțe să se facă una mai mare, bine organizată, ca în chipul acesta cu capitaluri proprii să inspire încredere, și în vremuri grele să poată face servicii economice și să poată rezista eventualelor vijelii. — Adunarea generală a „Solidarității“ se va ține la 31 Mai a. c. în Seliște.

Despărțământul Cluj al „Asociațiunii“ își ține adunarea sa cercuală extraordinară Lună a doua zi de Rosalii (31 Mai) în Feneșul-săsesc. Cu această ocazie se deschide *expoziția de vite cornute* aranjată de membrii „Tovărășiei ocazionale pentru asigurarea vitelor în Feneșul-săsesc“, și *expoziția de lucruri de mină și țesături țărănești*.

O mare fabrică textilă se va înființa la Arad cu un capital de 2 milioane și 200 mii coroane. Banca „Victoria“ din Arad ia parte la capitalul social al fabricii, semnând 60 acții în valoare de 30,000 cor. Fabrica va purta numele „Hungaria, fabrică textilă, societate pe acții în Arad“. Inițiativa ei a luat-o francezul Haeffelé, capitalist și fabricant, proprietarul mai multor sablimente de acest fel în Alsația (Germania).

CRONICA.

Simbăta trecută și-au ținut adunarea generală a despărțământului învățătorii din tractul Oraviței, sub presiunea comisariatului școl. Gh. Jianu. Învățătorul Gheorghe Lipovanu (Oravița) a ținut o prelegere din limba maghiară, după metoda direct. Învățătorul Nicolae Blaj (Calina) în disertația sa despre propunerea limbii maghiare vorbește pentru folosirea metodei direct. În disertația lui Petru Bizerea, despre psihologia copilului, s'au arătat probleme noi pe terenul psihologiei. La fine învățătorul G. Lipovanu citește disertația „Pericolul alcoolismului“, o problemă extrașcolară într-o combatere a lui. În fruntea despărțământului s'a ales P. O. D. protopresbiter Alexandru P. Popovici.

Despărțământul Caransebeș al Reuniunii noastre învățătoresci și-a ținut adunarea sa Duminică la 3/16 Mai în comuna Zăguzeni. Învățătorul Nicolae Corneanu (Zăguzeni) a preles din limba română (scris-citit) cuvântul normal „cucuruz“; C. Sânjoanu profesor la preparandia din Caransebeș a ținut o prelegere din limba maghiară. După dimiterea elevilor, prezidentul Ștefan Jianu, deschide adunarea, și se trece la discuția asupra prelegerilor ținute. Învățătorul Gheorghe Cătană citește di-

zertația sa intitulată: „Ce să citim și ce să scriem noi învățătorii români?“

Comitetul central al Reuniunii înv. din Eparhia Caransebeșului a ținut Duminică în Lugoj ședință, sub presiunea înv. Ion Marcu, rezolvându-și toate agendele, între care amintim și hotărârea, laudabilă, de a scoate regulat în fiecare lună „Analele“, organul oficial de pân'acum al Reuniunii, sub numirea „Educatorul“, ce va apare, începând din lunie c., sub îngrijirea unui comitet redacțional (director: P. Bizerea), cu prețul abonamentului anual de 4 cor. Membrii fondatori ai Reuniunii plătesc jumătate, iar învățătorii, ca membri ordinari ai Reuniunii, plătesc numai 1 cor. anual. Într'un ceas bun!

Revizorul școalelor civile Mihălik Sándor a vizitat și găsit în cea mai bună prosperare învățământul școlii noastre civile din localitate, una dintre cele mai bune institute de acest fel în întregă țara.

Sfântul sinod al României, întrunit săptămîna trecută în sesiunea sa de primăvară, debătînd cererea adresată sinodului de familia sinucigașului general Grădișteanu, a revenit asupra deciziunii sale mai vechi, prin care oprise înmormîntarea cu preoți a sinucigașilor. Acum dă putere chiriarhilor mitropoliți și episcopi, ca în împrejurări excepționale să încuviințeze înmormîntarea sinucigașilor după rîtul bisericii.

Examenul finale în protopesbiteratul Oraviței se vor ține: 1. Marți, 19. Mai/1. Lunie, dim. la 8 ore în *Ciudanovița*; d. a. la 2 ore în *Gîrlîște*. 2. Mercuri 20. Mai/2. Lunie, dim. la 8 ore în *Goruița*; d. a. la 2 ore în *Jurjova*. 3. Joi, 21. Mai/3. Lunie, dim. la 7 ore în *Calina*; la 10 ore în *Secaș*, și d. a. la 2 ore în *Ticvanul-mic*. 4. Vineri, 22. Mai/4. Lunie, dim. la 8 ore în *Răchitova*. 5. Sîmbătă, 23. Mai/5. Lunie, dim. la 8 ore în *Cărnecia*; d. a. la 2 ore în *Forotic*. 6. Duminică, 24. Mai/6. Lunie, dim. la 8 ore în *Comariște*. 7. Lună, 25. Mai/7. Lunie, dim. la 8 ore în *Cacova*; d. a. la 2 ore în *Greovaș*. 8. Marți, 26. Mai/8. Lunie, dim. la 8 ore în *Mercina*; d. a. la 2 ore în *Varadia*. 9. Mercuri, 27. Mai/9. Lunie, dim. la 8 ore în *Broseni*; d. a. la 2 ore în *Oravița-rom.* 10. Joi, 28. Mai/10. Lunie, dim. la 8 ore în *Oravița montană*. 11. Vineri, 29. Mai/11. Lunie, dim. la 8 ore în *Măidan*; d. a. la 2 ore în *Agădiți*. 12. Sîmbătă, 30. Mai/12. Lunie, dim. la 8 ore în *Ciclova-română*; d. a. la 2 ore în *Ciclova-montană*.

Profesorul Dr. I. Siegescu, deputat dietal, va inspecționa și aștan, ca comisar guvernial, examenul de calificare dela preparandiile din Arad, Caransebeș, Sibiu și Blaj.

La *Răcășdia* a ars magazina cu cărbuni de lingă gară.

Episcopul Aradului a hirotonit întru preot pe Sever Secula pentru parohia Odvoș și pe Dimitrie Lupea pentru parohia Jena (lingă Lugoj).

La universitatea din Göttingen s'a înființat un laborator pentru aeronautică.

Ministerul instrucției publice din România a însărcinat pe St. Sibleanu, inspector general al învățământului superior și secundar, să reprezinte România la congresul internațional de muzică ce se va ține la Viena cu ocazia centenarului morții lui Haydn.

„Reuniunea femeilor române din Arad și provincie“ face apel către toți frații și surorile noastre, bătrîni și tineri, bogați și săraci, să contribuie cu obolul lor la ridicarea unui internat român de fete în Arad. S'au trimis liste cu acest apel. Sumele adunate să se trimită până la 1. Novembre 1909 la adresa casierei Reuniunii, Iustina Șerbanu, Arad, Luther tér Nr. 1.

„Reuniunea de citire și cîntări din Măidan“ aranjează în ziua de Rosalii concert și teatru. Se vor preda piesele: „Despre Iene“ (trilog), și „Arvinte și Pepelea“ (vodevil).

A murit bătrînul romanțier englez George Meredith, în urma unei boli de inimă.

Reuniunea de cîntări și muzică gr. or. din Vărădia aranjează în ziua de Rosalii concert și o

reprezentare teatrală. Se va preda piesa „Iancu Jianu“ dramă în 4 acte și 4 tablouri, de Milo.

† Dimitrie Golici,

protopopul județului Mehedinț, profesor la liceul „Traian“ din Turnu-Severin, a trecut la cele eterne Sîmbăta trecută la ceasul unul din noapte, în puterea vîrstei de 45 ani, fiind înmormîntat cu mare pompă funebrală Marți la 18. Mai n. în cimitirul orașului. Decedatul, era apreciat nu numai ca un slujitor devotat al altarului, ci și ca cetățean cu reputație, care a pus degetul la toate instituțiile Mehedințenilor, care îl deplînd ca pe un bun părinte, cum îl deplîngem și noi prietini și cunoscuți de dincoaci, care l-am stimat și iubit pentru nobilul său avînt sufletec. Odihniască în pace! Ear întristatei familii îi transmitem și noi de peste graniță sincere condoleanțe!

Uciagașă Elena Abuceanu din Lugoj, care și-a omorît pe seducătorul ei Dr. Cădariu, în urma apărării strălucite a distinsului avocat Dr. A. Văleanu, a fost achitată de curtea cu jurați, și slobozită imediat din robia preventivă.

La Orșova într'un otel și-a tras în pept 3 gloanțe de revolver fica părintelui V. Pascu din Greovaș. Cauza adevărată a desperării sinucigașei nu se știe nici pân'acum cu certitudine.

Casa cu etaj delingă otelul „Coroana Ung.“ din localitate a trecut prin cumpărare în posesia avocatului Dr. Mihai Grosșanu.

Astăzi se sfințește monumentul ridicat de preoțimea ortodoxă română din Bocovina la mormîntul regretatului profesor unversitar Dr. Vasile Gaina în Cernăuț.

Joi noaptea (3 Lunie) spre Vineri (4 Lunie), între orele 12 și 4 după mezul nopții, va fi întunecime de lună.

Pentru școala română de fete din Arad, a dăruit: Anton Mocioni 2000 cor., familia Mocioni 1000 cor., Petru Ionaș 200 cor.

Duminică s'a făcut alegerea de epitropi parohiali în *Răcășdia*. S'au ales: Iosif Pența, Păun Cotreanț, Nicolae Mergea și Ioța Pela.

La mijlocul lui August se va deschide la Bergen (Norvegia) congresul internațional despre lepră. Koch va vorbi despre *lupta împotriva leprei*. Microbul acestei molime a fost descoperit de Dr-ul Hausen în 1872.

Tinerimea școlară gr. cat. din *Ticvanul-mic* aranjează în Lunia rosaliilor concert (piese de Vidu, A. și T. Popovici) și teatru (piesele: „Măritișul“ de I. Grosșoreanu, și „Sărăcie lucie“ de Vulcan).

Profesorul de desen din localitate Ludovic Müller, pictor academic, aranjează în locuința sa (casa grădinarului Holzinger) o *expoziție de tablouri*, care se poate vizita — grătuit — din 29. Mai până la 1. Lunie c. dimineața la orele 9-12 și d. a. la 2-4 ore. Vor fi expuse tablouri pictate în academia de belearte din Berlin, cum și alte tablouri pictate în timpul din urmă. Aviz iubitorilor de artă din Oravița și jur.

Călăuza stațiilor balneare din Ungaria, cu titlul *Magyar Fördökalausz*, scrisă în limba maghiară și germană de Erdős József, se poate cere dela editura acestui op: Budapeșta, VI, Eötvös utca 36. 1/9.

Casa Nr. 335 din Oravița-mont. e de vânzare. A se întreba la proprietarul Mihai Craioveanu.

Poșta Redacțiunii.

T. F. Serajevo. Așteptăm!
Dr. I. S. Încă puțină răbdare. Vom răspunde până la finea lunii lunie.

Poșta Administrațiunii.

Pe restanțerii nepăsători îi rugăm înc'odată să ne trimită neîntîrziat abonamentul, scăpîndu-ne astfel și pe noi, dar și pe dînsii, de neplăceri!

Editor proprietar: Gheorghe Jianu.
Redactor responsabil: Alexandru Purgariu.

B. 1095/2 număr/1908.

Ō Felsege a Király nevében!

Az oraviczabányai kir. járásbíróóság mint bűnfenyítő bíróság rágalmozás vétségével vádolt Balea Vazul elleni bűnygyben Dr. Kutrer Ottó kir. járásbíró személyében Muntean Boldizsár ügyészégi megbízott, nevezett vádlott, Csép Sándor és Bálint János magánvádlók, valamint Dr. Szabó Béla ügyvéd mint védő, jelenlétében 1908. évi december hó 7. napján megtartott nyilvános tárgyaláson a vád és védelem meghallgatása után következőleg

Itélt:

A kir. járásbíróóság Balea Vazul, 45 éves, gör. kel. vallású, földmivelő és községi bíró, brostyáni lakos, vádlottat bűnösnek mondja ki a btkv. 258. §-ban ütköző rágalmozás vétségében, a melyet az által követett el, hogy 1908. évi június elején Csép Sándor és Bálint János csendőrökről többek jelenlétében azt állította, hogy asztalfiókjából ellopták a pénzét, tehát ily tény állított, mely — valódisága esetében — azok ellen, a kiktől állított, a büntető eljárás megindításának okát képezne és azért a nevezett vádlottat a btkv. 258. §-a alapján a btkv. 92. §-a alkalmazásával az 1892. évi XXVII. t.-cz. 3. §-ában megjelölt czélokra fordítandó és 15 nap alatt különbeni végrehajtás terhe mellett e bíróság vezetőjénél fizetendő és a btkv. 53. §-a alapján behajthatlanság esetében negyven-negyven korona pénzbüntetésre mint fő- és mellékbüntetésre ítéli.

A Bp. 480. §-a alapján kötelezi vádlottat, hogy a 11 koronában felmerült és az esetleg felmerülendő bűnygyi költségeket az 1890. évi XLIII. t.-cz. 9. §-a rendelkezéséhez képest az államkincstárnak megfizessen.

A sértett feleknek kívánatára megrendeli, hogy az ítélet egész terjedelmében in-

dokaival együtt, az elítéltnak költségére a „Progresul” című oraviczabányai hetilapban közzétéessék.

Indokok:

Berlegia György, Csok Mózes, Rasovan Pál, Csok Jován, Berzava Ábrahám, Gojan Sofron, Ruszmir Miklós tanúk azt igazolták, hogy Balea Vazul terhelt a két sértettet azzal gyanusította, hogy ők lopták el pénzét.

Fenforogván a rágalmozás minden kriteriuma, vádlottat e vétségben bűnösnek kimondani kellett.

A beszámítást enyhítő körülmények büntetlen előléte és a pénz elveszte fölötti felindulás.

Ezek annyira nyomatékosak, hogy fogházbüntetés kiszabása tulszigoru volna és ezért a btk. 92. §-ának alkalmazásával fogház helyett pénzbüntetés volt megállapítandó.

A közzététel megrendelése a btk. 277. §-án alapul.

Oraviczabányán, 1908. évi december hó 7-én.

Dr. Kutrer

kir. járásbíró.

728/1909/bftő szám.

Ō Felsege a Király nevében!

A fehértemplomi kir. törvényszék mint felebbviteli bíróság a Balea Vazul brostyáni lakos ellen rágalmozás vétsége miatt az oraviczabányai kir. járásbíróóságnál folyamatba tett bűnygyet, melyben a kir. járásbíróóság 1908. évi december hó 7-én 1908. évi B. 1095/2 szám alatt ítéletet hozott a vádlott részéről az ítéletnek a hírlapban való közzétételének elrendelése miatt, a magánvádlók részéről pedig vádlott terhére a btkv. 92. §-ának alkalmazása miatt használt felebbezés folytán az alólirt helyen és napon tar-

tott nyilvános tanácsülésében megvizsgálván, következőképen ítélte: A kir. törvényszék mint felebbviteli bíróság arra való tekintettel, hogy a btkv. 258. §-ában meghatározott rágalmozás vétsége után pénz mint mellékbüntetésként járó pénzbüntetés a főbüntetésként kiszabott pénzbüntetéstől külön szabandó ki, ugyanazért a kir. járásbíróóságnak fenti keletű és számu ítéletét akként helyesbbíti, hogy a vádlott Balea Vazulra 2 rágalmozásért 40—40 koronában kiszabott pénzbüntetésből főbüntetésként behajthatlanság esetén (3—3) három-három napi fogházra átváltoztatandó 30—30 koronát, mellékbüntetésként pedig (1—1) egy-egy napi fogházra átváltoztatható 10—10 koronát tekint kiszabottnak s ezzel a helyesbbítéssel a kir. járásbíróóságnak fenti keletű és számu ítéletét egyéb felebbezett részében indokainál fogva és még azért hagyja helyben, mert az ítéletnek a hírlapban való közzététele törvényes jögalapon rendeltetett el, a mennyiben a btkv. 277. §-a parancsolólag kimondja, hogy az ítéletnek a sértett fél kívánatára az elítelt költségére a sértett fél által megjelölt belföldi lapban való közzététele elrendelendő és mert sértettek ilyen kérelmet kellő időben elő is terjesztettek, ugyanezen ítéletnek egyéb nem felebbezett részét pedig érintetlenül hagyja.

Fehértemplom, 1909. évi február hó 1-ső napján.

Dr. Virág Béia s. k., elnök.**Kniaszevich Béia** s. k., előadó.

Alulirt kir. járásbíróóság vezetője a Bűn. Prrdts 494. §-a intézkedéséhez képest ezennel hivatalosan bizonyítja, hogy jelen ítéletek végrehajthatók.

Oraviczabányán, 1909. évi május hó 20-án.

Dr. Zemplényi

kir. járásbíró.

Vila „Dănilă Valuşescu”**Herkulesfürdő — Băile-erculane.**

Vilă de primul rang pentru familii și pentru persoane particulare. Intocmiri moderne cu cel mai mare confort.

Vila aceasta, situată pe țarmul drept al Cernei, în fața vîrfului Domogled ofere vederea cea mai frumoasă.

Clădire nouă, uscată, situată în fața soarelui. Apaduct în toate coridoarele.

Serviciu culant. Liniște mare. Cea mai mare curățenie pe lângă prețurile cele mai moderate. În lunile **Mai, Iunie, Septembrie și Octombrie** sînt prețurile următoare:

1 odaie cu 1 pat dela cor. 1·20—2·00
1 odaie cu 2 paturî dela cor. 2·40—3·00

În sezonul principal, adecă în lunile **Iulie și August:**

1 odaie cu un pat dela cor. 2·40—3·20
1 odaie cu 2 paturî dela cor. 4·—, 5·— și 6·—

Fără a cruța spese și osteneală am întrodus în vilă toate innovațiunile în domeniul igienei moderne, ca vila să corăspundă tuturor cerințelor.

Apaductele și canalizările sînt întocmite cu cea mai mare îngrijire și sînt supravegiate în modul cel mai perfect.

Odăile, în urma fiecărui oaspe, se desinfec-tează cu formalin; astfel fiecare primește odaie absolut curată.

Fiecare oaspe e poftit a se convinge despre situația frumoasă și sănătoasă a vilei, despre comoditatea și întocmirea cu tot confortul odăilor, precum și despre curățenia cea mai perfectă și despre serviciul cel mai exact.

Cu tot respectul:

Petru Valuşescu

proprietar.

10—3

Casa Nr. 291

din Oravița-mont. (strada principală) se dă în schimb pentru o altă casă care are grădină (în Oravița-mont. orî rom.), sau se vinde din mină liberă.

A se întreba la proprietarul

x-3

Iosif Crenian.

Gratis!!

5000 de oroloage cu lanț.

Gratis! **Gratis!**

Pentru reclame pe seama noilor oroloage jubilarie ale noastre pelingă lățirea catalogului ilustrat, fiecare poate căpăta gratis un astfel de orologi Anker-Remontoir nou și extrafin de argint, cu lanț. — Trimite-ne deci adresa D-Tale, și 1 coroană (chiar și în marce postale) pentru porto și spese, la: **Uhren-Exporthaus Schwartz, Wien, XVII/I Postfach.**
5-1 Cu rambursă costă 1.70 cor.

„PLUGARUL”
societate pe acții din Cacova

dă

x-3 **6%** x-3

și plătește și darea după depunerî.

Farmacia**„La Sf. Gheorghe”**

= Oravița =

vis-avis de prăvalia lui R. Goldstein
în strada principală.In farmacia mea, arangeată modern, se capătă
înafară de**tot soiul de medicamente și
diferite parfumuri franceze,
engleze, pudră, săpunuri**și alte articole de tot felul atit pentru
țerance, cit și pentru damele de elită.

Cu distinsa stimă

ADOLF GROS

apotecar.